

KAYSERİ ARKEOLOJİ MÜZESİNDE BULUNAN HİTİTÇE TABLET PARÇALARI II

Şafak BOZGUN*

Makale Bilgisi

Başvuru: 04 Nisan 2022

Kabul: 13 Haziran 2022

Makale Türü: Araştırma Makalesi

DOI: 10.46931/aran.2022.16.1.4

Article Info

Received: April 04, 2022

Accepted: June 13, 2022

Öz

Boğazköy’de ortaya çıkarılan, Hitit (İmparatorluk) Dönemi’ne ait beş adet çivi yazılı tablet (fragmanı), 1932 yılından itibaren Kayseri Arkeoloji Müzesinde bulunmaktadır. Bunlardan (Kayseri 285-ABoT 63=) ABoT 1.63, 1948 yılında yayınlanmış ve “II.Murşili’nin Yıllıklarına” ait olduğu tespit edilmiştir. Diğer ikisi Kutlama/Festival Ritüeli (Kayseri 286, Kayseri 287) metinleri olup 2021 yılında yayınlanmıştır. Bu çalışmada Kayseri 289 ve Kayseri 290 envanter numaralı tabletler ele alınmış ve filolojik değerlendirmeleri sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Boğazköy, çiviyazısı, Hitit, Kayseri, tablet parçası

Hittite Cuneiform Fragments from Kayseri Archaeological Museum II

Abstract

The five (fragmentary) cuneiform tablets from the Hittite (Imperial) Period unearthed in Boğazköy have been kept at Kayseri Archaeology Museum since 1932. Of these (Kayseri 285-ABoT 63=)

* Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Eskiçağ Dilleri Kültürleri Bölümü, Ankara/TÜRKİYE, sbozgun@ankara.edu.tr; ORCID: 0000-0001-8406-2601. Söz konusu iki tabletin yayınlanmasına izin veren (Kayseri Müze Müdürlüğü, Müze Araştırmacısı) Erkan Yalçın’a; [TÜBİTAK 2219/A Programı ile “Yayınlanmamış Boğazköy Tabletleri (Bo 95-Bo 3993)” araştırma projem için] (Julius-Maximilians-Universität Würzburg) Daniel Schwemer’e teşekkür ederim.

ABoT 1.63 belongs to "Muršili II Annals" and was published in 1948. The other two of them Celebration/Festival Ritual (Kayseri 286, Kayseri 287) texts and have published in 2021. In this study, the tablets with inventory numbers of Kayseri 289 and Kayseri 290 are discussed and their philological analysis are presented.

Keywords: Boğazköy, cuneiform, Hittite, Kayseri, fragment

Kayseri Arkeoloji Müzesine 1932 yılında satın alma yoluyla gelen Hititçe çivi yazılı tablet parçalarından biri (Kayseri 285-ABoT 63=) ABoT 1.63, 1948 yılında,¹ dini içerikli iki metin ise (Kayseri 286, Kayseri 287) birlikte ele alınarak 2021 yılında yayınlanmışlardır.² Bu grubun geriye kalan tablet parçalarından Kayseri 289 olasılıkla bir ritüel için gerekli bir listeyi bizlere sunmaktadır. Kayseri 290 ise bir ritüel metninin parçasıdır.

1.	Kayseri 289	CTH 470 ²	Ritüellere Ait Bir Tablet Parçası ³
2.	Kayseri 290	CTH 470.2069	Ritüellere Ait Bir Tablet Parçası ⁴

1. Kayseri 289

Tanım: Kirli kiremit kırmızısı rengindedir. İçerik bakımından bir ritüel için gerekli listeye ait olabilir. öy./ay.² tabletin 12 satırı korunmuştur. Diğer yüzü ise kırıktır.

Ölçüleri: Uzunluk: 2.5; Genişlik: 3; Kalınlık:1.7 cm.

Tarihlendirme: İmparatorluk Dönemi.

Kayseri 289: CTH 470² "Ritüellere Ait Bir Tablet Parçası"

x+1] 'x' x x [x+1] 'x' x x [
2' Q]A-'TT' ⁵	2' bi]t'ti'.

¹ Kemal Balkan, *Ankara Arkeoloji Müzesinde Bulunan Boğazköy Tabletleri/Boğazköy-Tafeln im Archäologischen Museum zu Ankara* (İstanbul: Milli Eğitim Basımevi, 1948), vii; Johannes Friedrich, "Review, Kemal Balkan, Ankara Arkeoloji Müzesinde Bulunan Boğazköy Tabletleri/Boğazköy-Tafeln im Archäologischen Museum zu Ankara. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi, 1948," *Archiv für Orientforschung* 16, (1952-1953): 99; Giuseppe F. del Monte, *L'annalistica ittita* (Brescia: Paideia, 1993): 37vd.; müzelerde yer alan çivi yazılı tabletlerin listesi için bkz. Süleyman Özkan, "Türkiye Müzelerinde Korunan Çiviyazılı Tabletler." *Prof.Dr.Recep Yıldırım'a Armağan*, ed. Pınar Pınarcık, Bilcan Gökce, Mehmet Salih Erkek ve Sena Coşgun Kandal, (Ankara: Bilgin Kültür Sanat Yayınları, 2017) 173-185.

² Şafak Bozgun ve Erkan Yalçın, "Kayseri Arkeoloji Müzesinde Bulunan Hititçe Tablet Parçaları I," *Belleten* 85/302, (2021): 1-16.

³ Krş. CTH 832 "İçeriği Belirlenememiş Hititçe Tablet Parçası", S.Koşak, hethiter.net/: hetkonk (v. 1.996).

⁴ CTH 470.2069 "Ritüel Fragmanı", S.Koşak, hethiter.net/: hetkonk (v. 1.996).

⁵ Belki UD x^{KAM} Q]A-'TT', ya da ši-pa-[a]n-'ti'.

3']x ^{GIŠ} ŠÜDUN URUDU [?] [3']x bakır [?] boyunduruk [
4']GU ⁴ HI.A le-e-ši [4']boğalar(ın) karaciğeri [
5' -š]a ² le-e-ši x[5']x karaciğeri x[
6' ha ² -ra ² -]na ² -aš pá-r-ta ¹ -u-wa-a[r	6' karta]lin ^(?) kanad[ı
7']NINDA ^{HI.A} ú ² -nu-wa-an-t[e-e-š	7']ekmekler hazırla[nmış(tır).
8']x ZAG-an wa-al-li[-in	8']x sağ budu/uyluğ[u
9']ZÍZ-tar BAPPIR DIM ₄ (-i)[š [?] 6-	9'] buğday, biralı ekme (ve) malt
10' -]e ₁ -eš ^{DU} KA.GAG [?] [[
11']x ^{GIŠ} ha-tal-k[i-iš [?] -ni [?] 7	10'] x kalitesiz bira ile dolu kap [
12']x x x[11']x, dikenli çal[ıyı
	12']x x x[

Filolojik Değerlendirmeler:

3': Hititçe metinlerde ^{GIŠ}ŠÜDUN/^{GIŠ}ŠU.ŠÜDUN,⁸ bir bayram kutlamasında ağaçtan boyundurukla koşulan boğalar görülmektedir:

CTH 633.A IBoT 1.29⁹

öy. 37 LÚ.MEŠ APIN.LÁ ^{GIŠ} ŠÜDUN ^{HI.A} IŠ-TU PA-NI DINGIR ^{LM} kar-pa-an-zi nu 1 [h]a-ap-ut-ri GU ₄ 38 šu-up-pí-ya-ah-ha-an-da-an tu-[r]i-ya-an-zi ...	öy. 37-38 çiftçiler, boyundurukları Tanrının huzurundan taşırlar/alıp götürürler ve kutsanmış bir çift sığırı koşarlar ...
--	--

HI.A ile çoğul geçişinin dışında, MEŠ işaretinin görüldüğü tek geçiş örneği ise (CTH 832 KBo 62.121 (4') ^{GIŠ}ŠÜDUN^{MEŠ}) kırık olduğundan belirsizdir. Söz konusu nesnenin “koşum öküzü” ve “at” için de kullanıldığı bilgisinin yanı sıra,¹⁰ bir kadın için, “birinin boyunduruğu altına girmek” anlamı ile metinlerde geçmektedir:

- ⁶ BAPPIR DIM₄-iš CTH 324.2.D KUB 33.5 III 8'; (DIM₄[?]) hatalı Hititçe karşılığı olarak *kugulkula-*, HHw: 82; bkz. Jaan Puhvel, “Barm and Balm, Hittite Style,” *Journal of Cuneiform Studies* 63, (2011): 103-104; bkz.
- ⁷ ^{GIŠ}hat(t)alkešna-, kırık kısım (Sg.Nom.) ^{GIŠ}ha-tal-k[i-iš-na; /-eš-na-aš; /-iš-na-aš; (Sg.Dat.Lok) /-iš-ni; (Sg.Inst.) /-iš-ni-it; HEG (H): 218; Hayri Ertem, *Boğazköy Metinlerine Göre Hititler Devri Anadolu'sunun Faunası* (Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi, 1965), 92-94; Heinrich Otten, “Ein Reinigungsritual im Hethitischen ^{GIŠ}hatalkišna-,” *Archiv für Orientforschung* 16, (1952-1953): 69-71.
- ⁸ ^{GIŠ}iuga- (n.), Ak. *NĪRU*; Yun. zygon, Lat. iugum, Skt. yugám, Ali Dinçol, *Eski Anadolu Dillerine Giriş* (İstanbul: Edebiyat Fakültesi Basımevi, 1970), 32; HED (E-I): 495-496; EDHIL: 423; ŠUDUL⁹ CTH 301.a.1.A KBo 1.44+ II 10-12; HZL: 88, 68, (MZL: 557 ve AbZL: 220 ŠUDUN₄), Mark Weeden, *Hittite Logograms and Hittite Scholarship* (Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 2011), 616-617.
- ⁹ Alice Mouton, “Réflexions autour de la notion de rituel initiatique en Anatolie hittite. Au sujet de la fête haššumaš (CTH 633),” *Journal of Ancient Near Eastern Religions* 11 (2011): 6 ve dn.22, 13; (*Dupl.* KBo 45.51 öy.II 2' GU₄^{HI.A}).
- ¹⁰ CTH 500.55 KBo 21.23 öy.I (18') ^{NA4}hu-u-wa-ši-ma pí-ra-an A-NA GU₄.APIN.LÁ ^{GIŠ}ŠÜDUN[?], Mark Weeden, *Hittite Logograms*, 505; CTH 530 Bo 5106 öy.II (8') 3 TA-PAL ^{GIŠ}ŠÜDUN ANŠE.KUR.RA, Francesco Fuscagni, *Hethitische unveröffentlichte Texte*

CTH 406 KUB 7.8+¹¹

III 36' zi-ga-wa-aš-ši 37' ʾGĒME-KAʾ ma-ni-ya-ah 38' ʾnu-wa-ra-aš-šiʾ GİSŠU.ŠÜDUN-aš ki-ša-a-ri	III 36' Sen, ona 37' kadın köleni/cariyeni emanet et! 38' (böylece) o, ona bir boyunduruk olur.
--	---

Kutlama/bayram ritüellerinde ya da bir yapı ritüelinde ağaçtan/gümüş/altın yapılmış boyunduruk tasvirleri ile karşılaşılmaktadır:¹²

CTH 669.5 KUB 10.91 II¹³

6 na-an-kán GİS hu-lu-ga-an-ni a-še-ša-an-zi 2 GİS TUKUL GİS ŠÜDUN GİS 7 ʾpi-ra-anʾ hu-i-nu-u-wa-an-zi	6 ve onu (Tanrıyı), arabaya/kağnıya oturturlar, 2 silahı ağaçtan boyunduruğun 7 önüne koşarlar.
--	---

CTH 413.1.A KBo 4.1+KBo 58.17¹⁴

ay.	ay.
-----	-----

aus den Jahren 1906-1912 in der Sekundärliteratur (Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 2007), 98.

¹¹ (GİSŠU.ŠÜDUN-aš Sg.Gen.ʾ), A.Mouton (ed.), hethiter.net/: CTH 406 (TX 07.05.2012, TRfr 15.02.2012)

¹² Savaş Özkan Savaş, *Çiviyazılı Belgeler Işığında Anadolu'da (İ.Ö.2.Binyılda) Madencilik ve Maden Kullanımı* (Ankara: TTK Yayınlar, 2006), 51, 145, 102 ve dn.386, 208-209; (Sg.Dat.Lok.): CTH 456.2.1.A KUB 36.83 I (24) nu²-uš ʾŠA-PALʾ GİSŠU.ŠÜDUN-i x-ra-a-x ʾna²-x-an²[-(-) ...], F.Fuscagni (ed.), hethiter.net/: CTH 456.2.1 (Expl. A, 13.10.2014) (krş. ʾQAʾ-DU TA-PAL GİSŠU.ŠÜDUN-i ʾda²-ra-a-i² na-x-x[, Daliah Bawanypeck, *Die Rituale der Auguren* (Heidelberg: Universitätsverlag Winter, 2005), 268-269); *Akadça komplementle* CTH 670.44 (KBo 20.104=) KBo 23.52 öy.II (15ʾ) ... Ü GİSŠU.ŠÜDUN-ŠU-NU (16ʾ) KÜ.BABBAR-üt ha-li-eš-ši-a[n-ta] ... (15ʾ) ... ve **onların boyundurukları** (16ʾ) **gümüş ile kaplanm[ış(tır)]...**, HW² (I): 327a; HW² (III/1): 48b; GİSŠÜDUN-ŠU-NU ʾKÜ.BABBARʾ[, CTH 670.714 KBo 30.149 ay.² 2ʾ, Detlev Groddek, *Hethitische Texte in Transkription*. KBo 30 (Dresden: Verlag der TU Dresden, 2002), 210; GİSŠU.ŠÜDUN 4 AŠ-RA GUŠKIN [GAR.RA], CTH 250 KBo 18.154 7, Jana Siegelová, *Hethitische Verwaltungspraxis im Lichte der Wirtschafts- und Inventardokumente* (Praha: Národní muzeum v Praze, 1986), 479; *Akadça prep.* CTH 458.92 KUB 57.107+ 2ʾ IŠ-TU GİSŠU.ŠÜDUN (3ʾ) tu-u-ri-ya-zi [“boyunduruğa/boyundurukla koşar” (Dupl. KBo 41.42 I 4ʾ i-ü-ki-it tu-u-ri-e-mi, içeriği ile örtüşmektedir), ve ayrıca bkz. KUB 57.107+ 7ʾ GİSŠU.ŠÜDUN, Johann Tischler, *Hethitische Texte in Transkription. KUB 56 und KUB 57* (Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 2016), 255; Jörg Klinger, *Untersuchungen zur Rekonstruktion des hattischen Kultschicht* (Wiesbaden: Harrassowitz, 1996), 702; ayrıca KBo 52.35+ 7ʾ -z]i nu-wa-kán GİSŠU.ŠÜDUN; metinlerde “bir” sayısı ile birlikte, CTH 322.1.B KUB 33.81 ay.IV (4ʾ) 1 GİSŠÜDUN, E.Rieken et al. (ed.), hethiter.net/: CTH 322.1 (2009sqq.).

¹³ H.Richard Beal, “The GİS TUKUL-Institution in Second Millennium Hatti,” *Altorientalische Forschungen* 15, (1988): 286; HW² (III/2): 653b; krş. GİSŠÜDUN-iz, Franca Daddi Pecchioli, *Mestieri, professioni e dignità nell'Anatolia ittita* (Roma: Edizioni dell'Ateneo, 1982), 434; Julia Elicker, “KUB 10.91 (CTH 669),” *Anatolica et indogermanica. Studia linguistica in honorem Johannis Tischler septuagenarii dedicata*, ed. H.Marquardt, S.Reichmuth, J.V.García Trabazo, (Innsbruck, 2016) 63, 67.

¹⁴ (Dupl. KUB 2.2+KUB 48.1 öy.II 7-8), S.Görke (ed.), hethiter.net/: CTH 413.1 (INTR 2012-12-10).

7 '1 UR. 'MAH GUŞKIN ŞA 1 GİN 2 TA-PAL GU ^{HLA} .AN.BAR IŞ-TU GIŞŞÜDUN KÜ.BABBAR 8 tu-ri-ya'-an-te-eş ...	7 '1' şekel (ağırlığında) altın 'as'lan, 2 çift demir boğa, gümüş boyunduruk 8 ile koşulmuş(tur) ...
CTH 627 KBo 10.23+ ¹⁵ ay.IV 4 GIŞŞÜ.DUN ^{HLA} .ŞU-NU-ya-aş-m[a-aş GUŞKIN GAR.RA 5 ha-an-di-iş-ši-ma-aş-ma-aş-kán 6 ar-ma-an-ni-iş GUŞKIN	ay.IV 4 boyunduruk(ları)altı]nla kaplanmış(tır), 5 ve altında ise 6 armale'leri ¹⁶ altın(dır).

GIŞŞÜDUN nesnesinin altın/gümüş/ağaçtan yapılmış olduğu dikkate alındığında, ele aldığımız metindeki işaretin: URUDU[?] “bakır” olarak okunması gerektiğini düşünmekteyiz.¹⁷

4'-5': i-gövdeli ve vücudun bir bölümünü ifade eden (*arki-* “testis, haya”; *şakui-* “göz” gibi diğer kelimelerle gövde bakımından benzerlik gösteren) *le/i(ş)ši-* “karaciğer” (Sum.^{UZU}NÍG.GIG, Ak.KABITTU) ve bu kelimedenden türetilen *liššiyala-* sıfatı “ciğer’e ilişkin, ciğerde bir bölge^(?)”, (Sg.Nom.-Akk.) *le-e-ši* yazımıyla Tunnawiya ritüelinde CTH 409.IA KUB 12.58+ I 48.¹⁸

6': (^{UZU})*pártawa(r)*: Sg./Pl.Nom.-Akk.n. *pár-ta¹-u-wa-a[r*, hemen öncesinde “-aş” işareti seçilebilmektedir. *párd/tau(w)ar* ile birlikte TI₈^{MUŞEN-}*aş(a)/haranaş^(MUŞEN)* geçişlerinden dolayı söz konusu kırık kısmın *haranaş* olarak tamamlanması uygundur.¹⁹

¹⁵ Itamar Singer, *The Hittite KILAM Festival Part Two*. (Wiesbaden: Harrassowitz, 1984), 13.

¹⁶ “Öküz koşumunun bir parçası”, Savaş, *Çiviyazılı Belgeler Işığında Anadolu'da (İ.Ö.2.Binyılda) Madencilik*, 102.

¹⁷ Diğer yandan ~~ŞA~~MURUB₄/MURU işaretine de oldukça benzemesine rağmen (CTH 812 KBo 36.27 öy.13', 14' (Akadça); CTH 527.52 KUB 38.8(+) [2'], 3', CTH 811.A KUB 29.58+ ay.V 6, Dupl. KUB 29.60+ (Akadça); CTH 774 KUB 8.47 II [x+1], [2'] (Hurrite); CTH 284.Tf03.A KUB 1.11+ I 1, 4, Dupl. KUB 29.47 I [1]), ilgili metinler dikkate alındığında içeriğe uygun olamayacağı anlaşılmaktadır.

¹⁸ (Sg.Lok.) *li-iş-ši* CTH 313 KBo 3.21 III 10, 12, 16, 22, 26; belirsiz *le-eş-ši* CTH 582 KUB 22.4 6'; Alfonso Archi, “Die Adad-Hymne ins Hethitische übersetzt,” *Festschrift Annelies Kammenhuber*, ed. G.Frantz-Szabó, (Roma: 1983) 27-28; CHD (L/N): 72; HEG (L): 54-55; kırık olarak *li-iş-ši-x* [CTH 458.? KBo 56.227 ay.3', bkz. *li-iş-ši-a*[ş² ..., Oğuz Soysal, “On Recent Cuneiform Editions of Hittite Fragments (III),” *Journal of the American Oriental Society* 136/2 (2016): 430; *li-iş-ši(-)*? CTH 530.? KBo 70.88 2', Daniel Schwemer, *Keilschrifttexte aus Boghazköi Siebzigstes Heft. Texte aus den Grabungen 2014-2015 und Nachlese von Texten verschiedener Herkunft*, (KBo 70). (Berlin: Gerb Mann, 2015), v.

¹⁹ TI₈^{MUŞEN-}*aş(a)*: CTH 423.A KUB 7.60 II 15; CTH 628.Tf01.C KBo 33.188 II 1', 14', 16'-17, V' 4'; CTH 628.Tf01.D KUB 45.57+VBoT 72 I 7, II 3; CTH 628.Tf02.A KBo 15.48 II 9', 33'; CTH 460 KBo 18.193 9; CTH 335 KBo 56.3 öy.4; CTH 470.1603 KBo 55.138 7';

7': NINDA^{HL.A}'dan sonra oldukça belirsiz bir "ú/par/lu" olabilecek bir işaret seçilebilmektedir. *unu-/unuwai-*, Part.PI.Nom.c. *ú-nu-wa-an-te-eš* geçişleri mevcuttur.²⁰ Söz konusu okunuş önerisi doğru ise NINDA ile birlikte ilk defa tespit edilmiştir.

8': (UZU)*walla-* kelimenin etimolojisi belki *uwa-* "gelmek" *-al(l)a-* ile türetilmiş olabileceği belirtilmişse de bu kökten türemiş olması mümkün görünmemektedir. *ZAG-aš w[a-al-la-aš kitta*; *ZAG-aš ú-wa-al-la-aš*; *wa-al-li-iš ZAG-niš*; ya da Hititçe yazımı ile *kunnaš wa-al-la-aš kitta*; Çiviyazısı Luvicesinde (Sg.Akk.) *wallin*, hemen öncesinde yer alan *ZAG-an* ile birlikte değerlendirildiğinde tamamlamanın *wa-al-li[-in]* olması gerekir.²¹

2. Kayseri 290

Tanım: Kirli kiremit kırmızısı rengindedir. İçerik bakımından bir ritüel metnine ait olduğu anlaşılmaktadır. Metnin öy.[?]/ay.[?] 11 satır korunmuştur. Diğer yüzü ise kırıktır.

Ölçüleri: Uzunluk: 3.2; Genişlik: 5.2; Kalınlık: 1.3 cm.

Tarihlendirme: İmparatorluk Dönemi.

Kayseri 290: CTH 470.2069 "Ritüellere Ait Bir Tablet Parçası"

x+1]	x+1]
2' nu ^(?) ki-i]š-ša-an me-ma-i]	2' ve ^(?) šö]yle söyler:[
3' ti-wa-l]i-ya ^(?) ka-a-ša-at-t[a	3' güç]lü ^(?) (Tanrı) ba[k!

haranaš^(MÜŞEN): CTH 484 KUB 15.32+ I 61 (*Dupl.* KUB 15.31 I 59) CTH 324.1.A KUB 17.10+ II 35', CHD (P): 198-199; HED (P): 175-176; Lambert Isebaert, "La formation du hittite partāwar 'aile, plume (d'oiseau)'," *Mélanges offerts au Professeur René Lebrun (Volume I)*, ed. M.Mazoyer-O.Casabonne, (Paris: L'Harmattan, 2004), 393-399;

²⁰ CTH 649.II.b.2 KBo 10.27 III 13'; CTH 448.12 KBo 15.12 8'; CTH 470.2167 ABoT 2.149 öy.7; SILA4: CTH 476.A KBo 5.1 IV 16'; TUG^{HL.A}: CTH 692.4.A KUB 27.49 III 20; GURUN: CTH 528.103 KUB 42.91 II 10; SÍG CTH 250.? KUB 58.100 III 4; GÍŠBANŠUR^(HL.A): CTH 345.I.1.A KUB 17.7+ IV 50, 53; CTH 348.I.27.A KBo 26.83 13'; GÍŠhuluganni: CTH 669.5 KUB 10.91 II 2; U4.SAKAR: CTH 527.5 KBo 2.1. II 14; GU4: CTH 470.1431 KBo 48.104 10'; GJU4.MAH: CTH 421 KUB 43.49 öy.13'; UDU: CTH 526.18 KUB 17.35 I 24, 28; GÍŠMAR.GÍD.DA: CTH 154 KBo 12.123(+) 9'; DINGIR^{LIM}(ni-y)a-tar: CTH 527.40.A KBo 70.109(+) ay.III 3', HEG (U): 62-66.

²¹ EDHIL: 943-944; HEG (W): 234; krş. Sedat Alp, "Zu den Körperteilnamen im Hethitischen," *Anatolia* 2, (1957): 26-27; ZAG-aš w[a-al-la-aš kitta CTH 321 KUB 33.21+ ay.III 15, Jared L. Miller, "Joins and Duplicates among the Boğazköy Tablets (1-10)," *Zeitschrift für Assyriologie und vorderasiatische Archäologie* 96 (2006): 236; ZAG-aš ú-wa-al-la-aš CTH 434.7 KUB 55.53 öy.11', Detlev Groddek, *Hethitische Texte in Transkription KUB 55* (Dresden: Verlag der TU Dresden, 2002), 94; *wa-al-li-iš ZAG-niš* CTH 646.7 ABoT 1.1 I 16, HED (K): 247; *kunnaš wa-al-la-aš kitta* CTH 324.1.A KUB 17.10+ IV 34, E.Rieken et al. (ed.), *hethiter.net/*: CTH 324.1 (INTR 2012-05-10); CLL: 251.

4' -]ti-i-uš ²² GUL-aš-šu-un [4']x yazdım. [
5' iš- ²³]tap ² -pa-an-za ²³ kat-ta-a[n	5' ka]patılmış ² aşağı/yanına
6' ^D]UTU-i ²⁴ kat-ta-an me-ya-n[i(-) ²⁵	6' Güneş [Tanrısına] ² aşağı/yanına m.[
7']x 9 DUMU.MUNUS ^{MES} i-ya[-an-ta-ri ^(?)	7']x 9 kız çocuğu yürü[rler] ²
8']x ar-ha e-[8']x uzağa x[
9' na]m-ma- pát [9' ay]rıca adı geçen[
10' na]m-ma x[10' ay]rıca x[
11'] x [11'] x [

Filolojik Değerlendirmeler:

2'-3': *memai*(ya)- fiili *kiššan* zarfı ile birlikte, sonraki cümlede yapılan alıntı kastedilerek,²⁶ “birine bir şey söylemek/konuşmak” anlamındadır. Diğer metin örneklerinde *kiššan mem(m)ai* (Prs.Sg.3) yazımı tamamlama için uygun görünmektedir.²⁷

(Çiviyazısı Luvicesinde) Güneş Tanrısının adından türeyen ve *d*, *l* değişimi ile “güçlü, ilahi” *tiwaliya* (*tiwadiya*) biçiminde paralel bir yazıma göre tamamlanabilir:

- ²² Kırık kısımda belki -]ti DUMU.NITA ancak gerek işaretlerin birbirine yakınlığı, gerekse devamındaki fiil söz konusu okunuşun mümkün olamayacağını göstermektedir.
- ²³ Satır başında kırık dikey işaretin yakınlığına göre ritüel metinlerinde *ištappant-* (Sg.Nom. *iš-tap-pa-an-za eš-* fiili ile birlikte) [CTH 485.1](#) IBoT 3.148 III 52; [CTH 425.1.A](#) KUB 7.54 III 25' HED (I): 473; diğer yandan krş. *ēpp-/app-* Part.*apant-* Sg.Nom. [CTH 61.II.9.A](#) KUB 19.37 II 22 *ap-pa-an-za* ya da yine bundan türetilmiş [CTH 61.II.5.B](#) KBo 4.4 II 75 ^(L^U)*ap-pa-an-za*.
- ²⁴ Kırık kısımda belki -an²-n]a-i.
- ²⁵ *me-ya-n[i(-)²/me-ya-a[n-²/me-ya-n[a-².*
- ²⁶ H.Craig Melchert, “Hittite imma and Latin immō,” *Zeitschrift für vergleichende Sprachforschung auf dem Gebiete der indogermanischen Sprachen* 98, (1985): 188 ve dn.6.
- ²⁷ Prs.Sg.1: *kiššan me-ma-ah-hi*: [CTH 416.B](#) KBo 17.7+ II 12', IV 4, *Dupl.* KBo 17.1 I 10; [CTH 752.A](#) KUB 35.93+ II 22, *Dupl.* KBo 25.139+ III 10; (*anda*) [CTH 396.1.1](#) KBo 15.25 öy.13, 17, 22, 33; Prs.Sg.2: *kiššan mematti*: [CTH 123](#) KBo 4.14 II 49-50, 75-76, (*Ú-UL*) IV 58'; [CTH 255.2.A](#) KUB 26.1+ III 28; Prs.Sg.3: *kiššan me-ma-i*: [CTH 123](#) KBo 4.14 II 32-33, IV 73'; [CTH 751](#) KBo 48.178+ IV 7'; (*anda*) [CTH 431.C](#) KUB 54.34 II 1; [CTH 718.F10](#) KUB 39.88 IV 4; (*nu*) [CTH 446.A](#) KUB 7.41 I 9, 42, II 22, III 17, IV 21, 30, 48; [CTH 592.5.B](#) KUB 27.60 ay.² 5; [CTH 692](#) KBo 29.161 [2']; [CTH 413.3.A](#) Bo 4811 ay.III 6'; Prt.Pl.3: *kiššan me-mi-ir*: [CTH 61.I.A](#) KBo 3.4+ I 9-11; Prs.Pl.3: *kiššan me-ma-an-zi*: [CTH 717](#) KUB 24.7' IV 47; (*anda*) [CTH 394.C](#) KUB 9.32+ III 26, 36, CHD (L/N): 254vd.; HED (M): 127; ayrıca bkz. [CTH 484.2.A](#) KUB 32.127 4'-5' *kišš]an memai ka-a-š]a-wa-at-ta KASKAL-an*.

CTH 694 KUB 46.51²⁸

ay. [?] 9' nu BE-EL SÍSKUR PA-NI DINGIR ^{LM} [10' ti-wa-li-ya ka-a-ša-at-]	ay. [?] 9' kurban beyi, Tanrının huzurunda [10' güçlü (Tanrı) bak!
---	--

4': GUL-š-, (Çiviyazısı Luvicesi) GUL-zā(i)-; (Anad. Hiyer.) REL-za- “yazmak, kazımak, kaydetmek” söz konusu fiilin kil tabletlerden çok doğal yapıları gereği taş, metal ya da ahşap yazı tahtaları üzerine yazı yazmak ile ilgili olarak kullanıldığı ve bu yazı tahtalarında daha çok özel, günlük, ticari yazışmalar için Anadolu Hiyeroglifli yazımın kullanılmış olabileceği değerlendirilmiştir.²⁹ Anadolu Hiyeroglifleri ile yazılmış bir heykel(cik) ve

²⁸ Ada Taggar-Cohen, *Hittite Priesthood*, (Heidelberg: Winter, 2006), 301 ve dn.806; benzer geçiş yerleri için bkz. CTH 692 KBo 29.92 ay.III 4'-5' (4') [^DHu-wa-aš-ša-an-n)a BE-LÍ-YA ti-wa-li-ya (5') ka-a-ša-wa-za ...; CTH 716.1.A KUB 15.35+KBo 2.9 I 23 kiš-an me-ma-i ti-wa-li-ya; CTH 692.5.B KUB 27.60 ay.[?] 4'-5' ki-iš-ša-an me-ma-i [ti-wa-]i-ya ka-a-ša; CTH 692.5.A KUB 27.66(+) II [5'] [ti-wa-li-y)a ka-a-ša; CTH 761.II.2.A KUB 35.45+ II 18 EN-ya ti-wa'-a-li-ya; CTH 760.II.2.B KUB 35.48 II 11' [(EN-y)]a ti-wa-li-ya; CTH 327.1.D KBo 8.69 5' (Dupl. KUB 60.32 öy.[8']) ti-wa-li-ya^DU; Frank Starke, *Die keilschrift-luwischen Texte in Umschrift* (Wiesbaden: Harrassowitz, 1985), 152, 155; Frank Starke, *Untersuchungen zur Stammbildung des keilschrift-luwischen Nomens* (Wiesbaden: Harrassowitz, 1990), 147-151; CLL: 229; -liya ile birlikte Antaliya, Amaliya, Kinaliya, Maliya, Tiwaliya Tanrı adları, Hawaliya, Aškaliya, Kammaliya topografya adlarında görülür, sondaki -liya bir yeri belirleyen unsurlarla birlikte Armaliya (arma-“ay”), Tiwaliya (tiwai- “güneş”), Hapaliya (hapa- “nehir”), Aškaliya (aška- “kapı”), Rene Lebrun, “Reflexions concernant Hapaliya et la cité de Sura,” *Archivum Anatolicum* 4, (2000): 116 ve dn.5; HEG (T): 395-396; aynı zamanda metinlerde ^D]Ti-wa-li-ya-aš CTH 568 KUB 51.17+ öy.[?] 8', Detlev Groddek, *Hethitische Texte in Transkription KUB 51* (Dresden: Verlag der TU Dresden, 2004), 26; kāšat(t)a, kaša ve kašma kullanımlarına göre daha az geçen bu yapı kā- kökünden türetilen, ka-a-ša formu ka-a-aš-ma formuna göre daha eskidir ve fiilin zamansal yönü ile bağlantısı olabileceği vurgulansa da; zamansal bir işlevinden çok, konuşmacının ya da ifadelerin muhatabının temsil işlevi olduğu belirtilmektedir, tartışmalar için bkz. HED (K): 118; Harry A.Hoffner-Craig H.Melchert, “A Practical Approach to Verbal Aspect in Hittite,” *Anatolia antica. Studi in memoria di Fiorella Imparati (Eothen 11)*, ed. S.de Martino-F.Pecchioli Daddi, (Firenze: LoGisma, 2002), 387; Elisabeth Rieken, “Hethitisch kāša, kāšma, kāšat(t)a: drei verkannte deiktische Partikeln,” *Pragmatische Kategorien. Form, Funktion und Diachronie. Akten der Arbeitstagung der Indogermanischen Gesellschaft vom 24. bis 26. September 2007 in Marburg*, ed. E.Rieken-P.Widmer, (Wiesbaden, Reichert, 2009), 270-271; Charles W. Steitler, “The Personal Deictic Function of Hittite kāša, kāšma and kāšat(t)a: Further Evidence from the Texts,” *Hrozný and Hittite. The First Hundred Years*, ed. R.I.Kim-J.Mynářová-P.Pavúk, (Leiden-Boston: 2020) 365-366.

²⁹ *Kuwanšeš/Kuwanša/Kuwanza?*, Willemijn Waal, “They wrote on wood. The case for a hieroglyphic scribal tradition on wooden writing boards in Hittite Anatolia,” *Anatolian Studies. Journal of the British Institute of Archaeology at Ankara* 61 (2011): 21vd., söz konusu ayırım ^{LU}DUB.SAR ve ^{LU}DUB.SAR.GIŠ unvanlarında da görülmektedir; fiilin etimolojisi için bkz. Alwin Kloekhorst, “The Hittite Syllabification of PIE *CuR and *KwR,” *Tabularia Hethaeorum-Hethitologische Beiträge Silvin Košak zum 65. Geburtstag*, ed. D.Groddek-M.Zorman, (Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 2007), 457;

Nişantaş yazıtının Hititçe versiyonu olduğu düşünülen CTH 121 KBo 12.38(+) ile fiilin hiyeroglif yazısı ile ilişkisinin doğrulandığı vurgulanmaktadır.³⁰ Bunun dışında fiilin fonetik *gulš-* okunması gerektiği vurgulansa da; sadece GUL işareti ile metinlerde geçmesi *g/ku-(u-)ul* hece değerleri ile metinlerde yer almaması onun Sumerogram olarak okunması gerektiğini ortaya koymaktadır.³¹

6': ^DUTU-*i kat-ta-an* ^{GIŠ}ÉRIN *har-zi* CTH 374.C Bo 9659+ öy.II 18'-19';³² [*n*]a-aš ^DUTU-*i kat-ta-an i-ya-an-n[i-iš]* CTH 360.1.A KUB 24.8+KUB 36.60 öy.I 40³³; ^DUTU-*i kat-ta-^ran¹ aš-šu-li* CTH 484.1.B KUB 15.32+ öy.I 50;³⁴ ^DUTU-*i kat²[ta-an]* EME^{HI.A} *'a¹-[ni]-ya-an-zi* CTH 404.1.IA KBo 39.8 I 25-26; [*tar-ma-an-wa-r*]a-at *e-eš-du iš-ši-it* EME-it ^DUTU-*i¹ [kat-ta-a]n* CTH 404.1.III KBo 9.106+ III 3;³⁵ [^DU]TU-*i kat-ta-an ka-ne-na-an-te-eš*

EDHIL: 492-493; Theo P.J. van den Hout, "A Brief Note on the Syntax of Writing in Hittite," *Audias fabulas veteres. Anatolian Studies in Honor of Jana Součková-Siegelová*, ed. Š.Velhartická, (Leiden-Boston: Brill 2016), 426 vd.; Aygül Süel-Mark Weeden, "Mrs Woman (?): A Busy Hittite Lady from Ortaköy. Possible Evidence for the Hittite Word for "Woman"," *IX. Uluslararası Hititoloji Kongresi Bildirileri, Çorum 08-14 Eylül 2014* ed. A.Süel, (Çorum: İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yayınları, 2019), 985-986; HEG (I-K): 627-630; Benzer biçimde kült envanterleri de düzenli bir biçimde kayda alınarak Majeste ile paylaşılmaktaydı CTH 261.I.B KUB 13.2 II (42') *nam-ma ŠA DINGIR^{LM} Ú-NU-TUM a-ú-wa-ri-ya-aš* EN-aš *GUL-aš-du* (43') *na-at MA-HAR* ^DUTU-*up-pa-ú*, Michele Cammarosano, "Hittite Cult Inventories-Part Two: The Dating of the Texts and the Alleged 'Cult Reorganization' of Tudhaliya IV," *Altorientalische Forschungen* 39 (2012): 7-8.

³⁰ Hans G.Güterbock, "The Hittite Conquest of Cyprus Reconsidered," *Journal of Near Eastern Studies* 26 (1967): 76, 81; Heinrich Otten, "Zur Datierung und Bedeutung des Felsheiligtums von Yazılıkaya. Eine Entgegnung," *Zeitschrift für Assyriologie und vorderasiatische Archäologie* 58 (1967): 234; Willemijn Waal, "They wrote on wood," 1017.

³¹ Willemijn Waal, "They wrote on wood," 1019-1021; aynı Sumerogram değeri ile Hititçe *walh-* "vurmak, dövmek" fiili için, HED (K): 239-240; CTH 121 KBo 12.38(+) öy.II 14 *andan* *GUL-šu-un*; CTH 294.1 KUB 31.76(+) III (13') [*nuwa*]ra[*t k*]arū *GUL-aš-šu-un*, (22) [*nuwarat* *GUL-aš*]-*šu-un* Rudolf Werner, *Hethitische Gerichtsprotokolle* (Wiesbaden: Harrassowitz, 1967), 24. krs. Eski Asurca kaynaklarda geçen *Kulšattaš/Kulšan* şahıs adları ile ilgili olabileceğinden fonetik *gulš-* okunabileceği hk. Bilgiç 1953: 16-17; Emin Bilgiç, *Kapadokya Metinlerinde Geçen Appellatifler ve Bunların Eski Anadolu Dilleri İçerisinde Yeri* (Ankara: Türk Tarih Kurumu, 1953), 16-17.

³² Oğuz Soysal, *Unpublished Bo-Fragments in Transliteration I (Bo 9536-Bo 9736)* (Chicago: The University of Chicago, 2015), 124.

³³ Jana Siegelová, *Appu-Märchen und Hedammu-Mythus* (Wiesbaden: Harrassowitz, 1971), 6.

³⁴ F.Fuscagni (ed.), *hethiter.net/*: CTH 484 (2011sqq.).

³⁵ Jared Miller, *Studies in the Origins, Development and Interpretation of the Kizzuwatna Rituals* (Wiesbaden: Harrassowitz, 2004), 64vd.

CTH 374.C KUB 36.75+ öy.I 10' (Dupl. B₁ öy. I 6')³⁶ geçişleri görülse de sonrasında gelen *me-ya-n[i(-)²/me-ya-a[n-²/me-ya-n[a-²]*, kırık kısımdaki işaretin belirsizliğini tamamlamaya yardımcı olmamaktadırlar. Diğer yandan *meya(n)ni-* bir zaman dilimini tanımlayan kelime olarak metinlerde genellikle *witti/MU(.KAM)/UD.KAM/MUŞEN^{HLA}* ile birlikte karşımıza çıkmaktadır.³⁷ Belki burada Güneş Tanrısının^(?) bir bayramı ya da ona bir kurban zamanı ile ilgili olabileceği gibi; *mai-* “gelişmek, büyümek, filizlenmek, bollaşmak” fiilinin part.*miyant-* yazımı düşünülecek olursa “*mi*” hecesiyle başlayan yazımları dışında “büyümenin Fırtına Tanrısı”^DU *me-ya-an-na-aş* CTH 527.9 KBo 39.48+ 7' geçişi;³⁸ ya da belki bir katip hatası olarak *me-<mi>-ya-* (CTH 718.1.B KUB 39.68+ sağ.k. 3) kökü ile ilgili olabileceğini değerlendirecek olursak *mema-* “söylemek” fiilini de dikkate almak gerekecektir.³⁹

7': DUMU.MUNUS^{MEŞ} (Ak.*MĀRTU*),⁴⁰ öncesinde bir sayı ile (3) CTH 667.1.G KUB 57.84 ay.III 11', (6) CTH 670.1956 KUB 58.60 I 11'; (2) CTH 470.718 UBT 81 4'; çoğul determinatifi olmadan (3) CTH 222.91 KBo 5.7 ay.35; (1) CTH 670.1241 KBo 64.142 9'; (1) CTH 470.1757 KBo 55.84 öy.I 3; (1) CTH 222.25 KBo 62.2 ay.12', 17' ya da *iya-* fiili ile CTH 81.A KUB 1.1+ ay.III 4 [(nu-un-n)]a-aş DUMU.NITA^{MEŞ} DUMU.MUNUS^{MEŞ} *i-ya-u-en* ... “[ve b]iz erkek evlatlar (ile) kız evlatlar yaptık.” birlikte geçmektedir.⁴¹ Ancak metnin bir ritüeli aktardığı dikkate alınacak olursa *iya-*

³⁶ Daniel Schwemer, “Hittite Prayers to the Sun-God for Appeasing an Angry Personal God. A Critical Edition of CTH 372-74” *M.Jaques, “Mon dieu, qu'ai-je donc fait ?” Les prières pénitentielles (dingir-ša-dab-ba) et l'expression de la piété privée en Mésopotamie, Habilitationsschrift, Zürich, (2011): 15.*

³⁷ Sg.Gen.: CTH 375.1.A KUB 17.21 I 21 *me-ya-ni-ya-aş*; CTH 527.53.A KUB 38.12 I 23, 25, II 8 (24), III 25, IV 4; CTH 529.61 KBo 13.234+ ay.15 *me-ya-na-aş*; CTH 638.Tg.02 KUB 53.7 II 6, CTH 563.II.3.6 KUB 5.4 I 39, (46), II 4 *me-ya-an-na-aş*; KUB 5.4 I (3), 18, 28, II 9, III 5, CTH 578 KUB 18.28 2, CTH 563.II.3.6 KUB 5.3+KUB 18.52 IV 3 *me-ya-an-na-ša-aş-ši*; Sg.Lok.: CTH 616.II.1.I KUB 10.5 VI 11, CTH 276.14 KBo 10.6 I 2, CTH 530 KBo 19.126 sol k. 2, sağ k. 8, CTH 638.Tg.02 KUB 53.7 II 9 *me-ya-ni*, CHD (L/N): 231-232.

³⁸ Joost Hazenbos, *The Organization of the Anatolian Local Cults during the Thirteenth Century B.C. An Appraisal of the Hittite Cult Inventories* (Leiden-Boston: Brill, 2003), 99, 101.

³⁹ Ya da krş. anlamı belirsiz *me/iya-* köküden CTH 401.2.A KUB 30.33 I 17 *me-ya-aş*; CTH 242.7.A KUB 43.74 öy.10 *meyanišši-*, Riemschneider, K.Kaspar. “Die Glasherstellung in Anatolien nach hethitischen Quellen”. *Anatolian Studies Presented to Hans Gustav Güterbock on the Occasion of his 65th Birthday* ed. K.Bittel-Ph.H.J.Houwink ten Cate ve E.Reiner, (İstanbul: Nederlands Historisch-Archaeologisch Instituut in het Nabije Oosten, 1974), 269; CHD (L/N): 234-235.

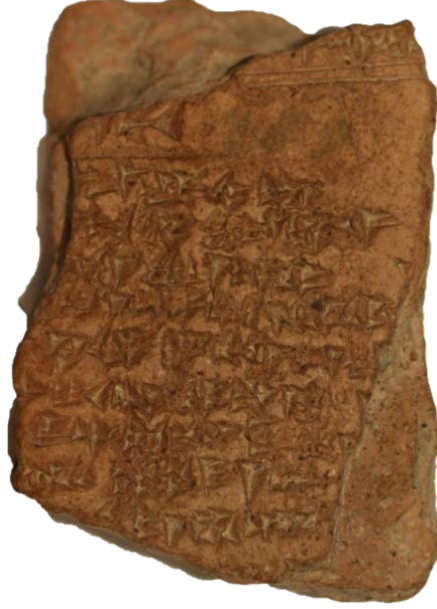
⁴⁰ Mark Weeden, *Hittite Logograms*, 466.

⁴¹ Heinrich Otten, *Die Apologie Hattusilis III. Das Bild der Überlieferung* (Wiesbaden: Harrassowitz, 1981), 16.

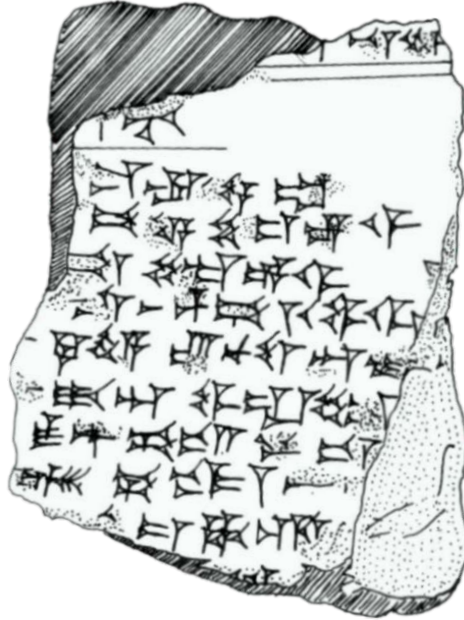
“götmek, yürümek” ya da *iyannai-* (iter.) formda çoğul çekimli (Prs.Pl.3) olması muhtemeldir.

Filolojik değerlendirmeleri ile ele aldığımız, her iki tablet parçasının da içerik bakımından ritüellere ait olduğu anlaşılmaktadır. Bunlardan Kayseri 289’da ritüelde kullanılmak üzere gerekli bir liste olabileceğini değerlendirmekteyiz. Diğer yandan Kayseri 290 ise bir ritüeli bizlere aktarmaktadır. Her iki metnin de hangi ritüellere ait olduğu hususu ise belirsiz kalmaktadır.

Kayseri 289

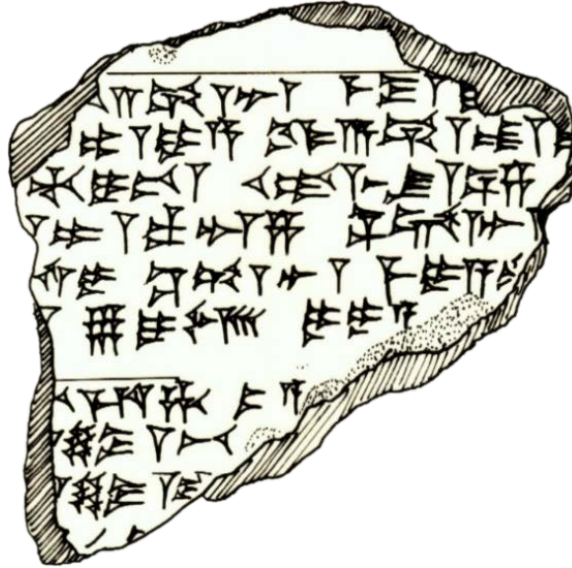
Ölçü: Uzunluk: 2.5; Genişlik: 3; Kalınlık: 1.7 cm.

Kayseri 290

Ölçü: Uzunluk: 3.2; Genişlik:5.2; Kalınlık:1.3 cm.

KAYNAKÇA

- Alp, Sedat. "Zu den Körperteilnamen im Hethitischen." *Anatolia* 2, (1957): 1-47.
- Archi, Alfonso. "Die Adad-Hymne ins Hethitische übersetzt." *Festschrift Annelies Kammenhuber*, (Or NS 52). ed. G.Frantz-Szabó, 20-30. Roma: 1983.
- Balkan, Kemal. *Ankara Arkeoloji Müzesinde Bulunan Boğazköy Tabletleri/Boğazköy-Tafeln im Archäologischen Museum zu Ankara*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi, 1948.
- Bawanypeck, Daliah. *Die Rituale der Auguren (Texte der Hethiter 25)*. Heidelberg: Universitätsverlag Winter, 2005.
- Beal, H.Richard. "The ^{GIS}TUKUL-Institution in Second Millennium Hatti." *Altorientalische Forschungen* 15 (1988): 269-305.
- Bilgiç, Emin. *Kapadokya Metinlerinde Geçen Appellatifler ve Bunların Eski Anadolu Dilleri İçerisinde Yeri*. Ankara: Türk Tarih Kurumu, 1953.
- Bozgun, Şafak-Yalçın, Erkan. "Kayseri Arkeoloji Müzesinde Bulunan Hititçe Tablet Parçaları I." *Bellekten* 85/302, (2021): 1-16.
- Cammarosano, Michele. "Hittite Cult Inventories-Part Two: The Dating of the Texts and the Alleged 'Cult Reorganization' of Tudhaliya IV." *Altorientalische Forschungen* 39 (2012): 3-37.
- Dinçol, Ali. *Eski Anadolu Dillerine Giriş*. İstanbul: Edebiyat Fakültesi Basımevi, 1970.
- Elicker, Julia. "KUB 10.91 (CTH 669)." *Anatolica et indogermanica. Studia linguistica in honorem Johannis Tischler septuagenarii dedicata*, ed. H.Marquardt, S.Reichmuth, J.V.García Trabazo, 63-73. Innsbruck, 2016.
- Ertem, Hayri. *Boğazköy Metinlerine Göre Hititler Devri Anadolu'sunun Faunası*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi, 1965.
- Friedrich, Johannes. "Review, Kemal Balkan, Ankara Arkeoloji Müzesinde Bulunan Boğazköy Tabletleri/Boğazköy-Tafeln im Archäologischen Museum zu Ankara. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi, 1948." *Archiv für Orientforschung* 16 (1952-1953): 98-99.
- Fuscagni, Francesco. *Hethitische unveröffentlichte Texte aus den Jahren 1906-1912 in der Sekundärliteratur*. (Hethitologie Portal Mainz-Materialien 6) Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 2007.
- Groddek, Detlev. *Hethitische Texte in Transkription. KBo 30 (Dresdner Beiträge zur Hethitologie (Philologica) 2)*. Dresden: Verlag der TU Dresden, 2002.
- Groddek, Detlev. *Hethitische Texte in Transkription KUB 55. (Dresdner Beiträge zur Hethitologie (Philologica) 4)* Dresden: Verlag der TU Dresden, 2002.
- Groddek, Detlev. *Hethitische Texte in Transkription KUB 51. (Dresdner Beiträge zur Hethitologie (Philologica) 15)* Dresden: Verlag der TU Dresden, 2004.
- Güterbock, G.Hans. "The Hittite Conquest of Cyprus Reconsidered." *Journal of Near Eastern Studies* 26 (1967): 73-81.

- Hazenbos, Joost, *The Organization of the Anatolian Local Cults during the Thirteenth Century B.C. An Appraisal of the Hittite Cult Inventories.* (Cuneiform Monographs 21) Leiden-Boston: Brill, 2003.
- Hoffner, Harry A.-Melchert, H.Craig. "A Practical Approach to Verbal Aspect in Hittite." *Anatolia antica. Studi in memoria di Fiorella Imparati* (Eothen 11), ed. S.de Martino-F.Pecchioli Daddi, 377-390. Firenze: LoGisma, 2002.
- Hout, Theo .P.J. van den. "A Brief Note on the Syntax of Writing in Hittite." *Audias fabulas veteres. Anatolian Studies in Honor of Jana Součková-Siegelová*, ed. Š.Velhartická, 426-437, Leiden-Boston: Brill (2016).
- Isebaert, Lambert. "La formation du hittite partāwar 'aile, plume (d'oiseau)'." *Mélanges offerts au Professeur René Lebrun (Volume I)*, ed. M.Mazoyer-O.Casabonne, 393-399. Paris, L'Harmattan, 2004.
- Klinger, Jörg. *Untersuchungen zur Rekonstruktion des hattischen Kultschicht* (Studien zu den Boğazköy-Texten 37). Wiesbaden: Otto Harrassowitz Verlag, 1996.
- Kloekhorst, Alwin. "The Hittite Syllabification of PIE *CuR and *K^wR." *Tabularia Hethaeorum-Hethitologische Beiträge Silvin Košak zum 65. Geburtstag* (Dresdner Beiträge zur Hethitologie 25), ed. D.Groddek-M.Zorman, 455-457. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 2007.
- Lebrun, Rene. "Reflexions concernant Hapaliya et la cité de Sura." *Archivum Anatolicum* 4 (2000): 113-120.
- Melchert, H.Craig. "Hittite imma and Latin immō." *Zeitschrift für vergleichende Sprachforschung auf dem Gebiete der indogermanischen Sprachen* 98, (1985): 184-205.
- Miller, Jared L. *Studies in the Origins, Development and Interpretation of the Kizzuwatna Rituals.* (Studien zu den Boğazköy-Texten 46) Wiesbaden: Harrassowitz, 2004.
- Miller, Jared L. "Joins and Duplicates among the Boğazköy Tablets (1-10)." *Zeitschrift für Assyriologie und vorderasiatische Archäologie* 96 (2006): 235-241.
- Monte, G.F. del. *L'annalistica ittita. (Testi del Vicino Oriente Antico 4; Letterature dell' 2)* Brescia: Paideia, 1993.
- Mouton, Alice. "Réflexions autour de la notion de rituel initiatique en Anatolie hittite. Au sujet de la fête haššumaš (CTH 633)." *Journal of Ancient Near Eastern Religions* 11 (2011): 1-38.
- Otten, Heinrich. "Ein Reinigungsritual im Hethitischen ^{GIŠ}hatalkišna-." *Archiv für Orientforschung* 16 (1952-1953): 69-71.
- Otten, Heinrich. "Zur Datierung und Bedeutung des Felsheiligtums von Yazilikaya. Eine Entgegnung." *Zeitschrift für Assyriologie und vorderasiatische Archäologie* 58 (1967): 222-240.

- Otten, Heinrich. *Die Apologie Hattusilis III. Das Bild der Überlieferung*, (Studien zu den Boğazköy-Texten 24) Wiesbaden: Harrassowitz, 1981.
- Özkan, Süleyman. "Türkiye Müzelerinde Korunan Çiviyazılı Tabletler." *Prof.Dr.Recep Yıldırım'a Armağan*, ed. Pınar Pınarcık, Bilcan Gökce, Mehmet Salih Erkek ve Sena Coşgun Kandal, 173-192. Ankara, Bilgin Kültür Sanat Yayınları, 2017.
- Pecchioli Daddi, Franca. *Mestieri, professioni e dignità nell'Anatolia ittita. (Incunabula Graeca 79)*. Roma: Edizioni dell'Ateneo, 1982.
- Puhvel, Jaan. "Barm and Balm, Hittite Style." *Journal of Cuneiform Studies* 63 (2011): 103-104.
- Rieken, Elisabeth, "Hethitisch kāša, kāšma, kāšat(t)a: drei verkannte deiktische Partikeln." *Pragmatische Kategorien. Form, Funktion und Diachronie. Akten der Arbeitstagung der Indogermanischen Gesellschaft vom 24. bis 26. September 2007 in Marburg*, ed. E.Rieken-P.Widmer, 265-273. Wiesbaden: Reichert, 2009.
- Riemschneider, K.Kaspar. "Die Glasherstellung in Anatolien nach hethitischen Quellen". *Anatolian Studies Presented to Hans Gustav Güterbock on the Occasion of his 65th Birthday* (1974) ed. K.Bittel- Ph.H.J.Houwink ten Cate ve E.Reiner, 263-278. İstanbul: Nederlands Historisch-Archaeologisch Instituut in het Nabije Oosten, 1974.
- Savaş, Savaş Özkan. "Çiviyazılı Belgeler Işığında Anadolu'da (İ.Ö.2.Binyılda) Madencilik ve Maden Kullanımı", *Türk Tarih Kurumu Yayınları* 6.63. Ankara: 2006.
- Schwemer, Daniel. "Hittite Prayers to the Sun-God for Appeasing an Angry Personal God. A Critical Edition of CTH 372-74". *M.Jaques, "Mon dieu, qu'ai-je donc fait ?" Les prières pénitentielles (dingir-ša-dab-ba) et l'expression de la piété privée en Mésopotamie, Habilitationsschrift, Zürich*, (2011): 1-43.
- Schwemer, Daniel. *Keilschrifttexte aus Boghazköi Siebzigstes Heft. Texte aus den Grabungen 2014-2015 und Nachlese von Texten verschiedener Herkunft*, (KBo 70). Berlin: Gerb Mann, 2015.
- Siegelová, Jana. *Appu-Märchen und Hedammu-Mythus. (Studien zu den Boğazköy-Texten 14)* Wiesbaden: Harrassowitz, 1971.
- Siegelová, Jana. *Hethitische Verwaltungspraxis im Lichte der Wirtschafts- und Inventardokumente*. Praha: Národní muzeum v Praze, 1986.
- Singer, Itamar. *The Hittite KILAM Festival Part Two. (Studien zu den Boğazköy-Texten 28)* Wiesbaden: Harrassowitz, 1984.
- Soysal, Oğuz. *Unpublished Bo-Fragments in Transliteration I (Bo 9536-Bo 9736) (Chicago Hittite Dictionary Supplements 2)*. Chicago: The University of Chicago, 2015.
- Soysal, Oğuz. "On Recent Cuneiform Editions of Hittite Fragments (III)." *Journal of the American Oriental Society* 136/2 (2016): 417-438.

- Starke, Frank. *Die keilschrift-luwischen Texte in Umschrift (Studien zu den Boğazköy-Texten 30)*. Wiesbaden: Harrassowitz, 1985.
- Starke, Frank. *Untersuchungen zur Stammbildung des keilschrift-luwischen Nomens (Studien zu den Boğazköy-Texten 31)*. Wiesbaden: Harrassowitz, 1990.
- Steitler, Charles W., "The Personal Deictic Function of Hittite *kāša*, *kāšma* and *kāšat(t)a*: Further Evidence from the Texts." *Hrozný and Hittite. The First Hundred Years*, ed. R.I.Kim-J.Mynářová-P.Pavúk, 365-381. Leiden-Boston: 2020.
- Süel, Aygül-Weeden, Mark, "Mrs Woman (?): A Busy Hittite Lady from Ortaköy. Possible Evidence for the Hittite Word for "Woman"." *IX. Uluslararası Hititoloji Kongresi Bildirileri, Çorum 08-14 Eylül 2014* ed. A.Süel, 983-1004. Çorum: İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yayınları, 2019.
- Taggar-Cohen, Ada. *Hittite Priesthood (Texte der Hethiter 26)*. Heidelberg: Universitätsverlag Winter, 2006.
- Tischler, Johann. *Hethitische Texte in Transkription. KUB 56 und KUB 57 (Dresdner Beiträge zur Hethitologie 49)*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 2016.
- Waal, Willemijn. "They wrote on wood. The case for a hieroglyphic scribal tradition on wooden writing boards in Hittite Anatolia." *Anatolian Studies. Journal of the British Institute of Archaeology at Ankara* 61 (2011): 21-34.
- Weeden, Mark. *Hittite Logograms and Hittite Scholarship, (Studien zu den Boğazköy-Texten 54)*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 2011.
- Werner, Rudolf. *Hethitische Gerichtsprotokolle (Studien zu den Boğazköy-Texten 4)*. Wiesbaden: Harrassowitz, 1967.

KISALTMALAR

- CHD Güterbock, Hans G./Hoffner, Harry A./van den Hout, Theo P.J.) (Edd.), *The Hittite Dictionary of the Oriental Institute of the University of Chicago*, Chicago, 1980 vd.
- CLL Melchert, H. Craig, *Cuneiform Luvian Lexicon, (Lexica Anatolica 2)* Chapel Hill, 1993.
- CTH Laroche, Emmanuel, *Catalogue des textes hittites*, Paris 1971.
- EDHIL Kloekhorst, Alwin, *Etymological Dictionary of the Hittite Inherited Lexicon*, Leiden/Boston 2008.
- HED Puhvel, Jaan, *Hittite Etymological Dictionary*, Berlin/New York/Amsterdam 1984 vd.
- HEG Tischler, Johann, *Hethitisches etymologisches Glossar. Mit Beiträgen von (Erich Neu und) Günter Neumann*, Innsbruck 1977 vd.
- HHw: Tischler Johann, *Hethitisches Hand Wörterbuch (IBS 102)*, Innsbruck: 2001.

- HW² Friedrich, Johannes/Kammenhuber, Annelies, Hethitisches Wörterbuch. Zweite, völlig neubearbeitete Auflage auf der Grundlage der edierten hethitischen Texte, Heidelberg 1975vd.
- HZL Rüster, Christel-Neu, Erich, Hethitisches Zeichenlexikon. Inventar und Interpretation der Keilschriftzeichen aus den Boğazköy-Texten, Wiesbaden 1989.
- KBo Keilschrifttexte aus Boghazköi (Leipzig; Berlin), 1916 vd.
- KUB Keilschrifturkunden aus Boghazköi (Berlin) Bd. 1-60 (1921-1990)
- UBT Alparslan, Metin, Yayınlanmamış Boğazköy Tabletleri (Bo 8486-8694)/Unpublizierte Boğazköy Tafeln (Bo 8486-8694), 2016.

İNTERNET KAYNAKLARI

- E.Rieken et al. (ed.), hethiter.net/: CTH 322.1 (2009sqq.).
- E.Rieken et al. (ed.), hethiter.net/: CTH 324.1 (INTR 2012-05-10)
- E.Rieken et al. (ed.), hethiter.net/: CTH 349.1 (INTR 2009-08-12)
- S.Görke (ed.), hethiter.net/: CTH 413.1 (INTR 2012-12-10)
- A.Mouton (ed.), hethiter.net/: CTH 402 (2010sqq.)
- A.Mouton (ed.), hethiter.net/: CTH 406 (TX 07.05.2012, TRfr 15.02.2012)
- F.Fuscagni (ed.), hethiter.net/: CTH 456.2.1 (Expl. A, 13.10.2014)
- F.Fuscagni (ed.), hethiter.net/: CTH 484 (2011sqq.)